

Will someone stop you...?

Een knal en kontgedraai rond politiek en poëzie.

Op een mooie lentedag in mei, we spreken over het jaar 1987, vatte een negentienjarige, West-Duitse bankstagiair het idee op om met een klein vliegtuig, een Cessna, illegaal andere landen binnen te vliegen. Eerst vloog hij naar de Farao eilanden, toen naar de Shetland eilanden en vervolgens naar IJsland waar hij een week verbleef. Toen stapte hij weer in zijn vliegtuig om zijn weg te vervolgen. Eerst ging hij naar Noorwegen, toen naar Finland om vervolgens weer op te stijgen om het IJzeren Gordijn over te vliegen en te landen op het Rode Plein in Moskou.

Zo. Daar heb je je verhaal! Dit verhaal is grootser dan je van menig jongensboek kan verwachten. Toch is het werkelijk gebeurd. De persoon waar het om ging heette Matthias Rust; de datum was 28 mei 1987. Deze act roept vanzelfsprekende vragen op, bijvoorbeeld:

- welke gek doet zoiets?
- is het een protest?
- was het een plan?

Maar ook:

- is het een kunstenaar?

Het verhaal spreekt – hoe dan ook – enorm tot de verbeelding.

En wanneer iemand met verbeelding speelt, dan is het de kunstenaar wel. Je zou dan ook zeggen dat dit verhaal op zich kunst is, zeker gezien het feit dat er over de motieven en werkwijze van Matthias Rust zo veel onduidelijk bleef. Inmiddels heeft Rust dan ook een cultstatus gekregen: zijn persoon is ongrijpbaar en zijn verhaal brutaal. Zijn leven heeft bovendien een vreemd vervolg gekregen, met veel extremen, ups en downs. Er zijn bovendien veel relikwieën over zijn persoon ontstaan, waarmee zijn daad en zijn persoon geëerd worden. Waardoor hij voortleeft in de consumptiecultuur van de cultuur.

In de presentatieruimte

Kunstenaarsduo Derek Tyman en Emma Rushton hebben dit verhaal, in al zijn componenten, tot object van hun artistieke praktijk genomen en er een doorlopend en ontwikkelend project van gemaakt. In Artis Den Bosch presenteerden zij tot 4 november een aantal resultaten.

Kern van de presentatie vormde de video-opname van Robin Scott, een toevallige bezoeker van Moskou, die het voorval filmde.

TEKST: FREEK LOMME

Daarnaast is er een stoffen zak te zien die er uit ziet als het vliegtuig van Rust, wanneer dit vliegtuig opblaasbaar zou zijn (als een opblaasbare krokodil) maar niet opgeblazen is. Ook hangt er een kaart waarop de verschillende routes van Rust staan aangegeven en draait er een film van een straatmuzikant die een nummer over Rust speelt.

Rond ruimte

Tyman en Rushton werken graag op locatie en nemen de openbare ruimte vaak als thema. De openbare ruimte van het lucht ruim is, in het verhaal van Rust, een onbegrensde ruimte; een ruimte waar men desolaat een romantische strijd aangaat met zichzelf, in perspectief contrastrend met het begrensde, aardse leven¹. De openbare ruimte op de grond bestaat uit het Rode Plein, waar men, gesymboliseerd door de gelande Cessna, niet met de vrijheid leek om te kunnen gaan. Men oogde verbouwereerd, had ontzag in de ogen, vermengd met angst en een blik van

baldadige humor. In de film is een agent te zien, wiens kraaienpootjes ontegenzeggelijk op glimlachen staan. De politie komt overigens pas laat op gang, Rust kan enige minuten met omstanders spreken voor hij ingesloten wordt en de agenten, nog steeds verbouwereerd, melden 'er is niets te zien, loopt u maar door', met de Cessna op de achtergrond.

Het verhaal; poëzie en politiek

Dit verhaal kent in zichzelf al zo veel poëzie en politieke kracht dat menig kunstenaar hier een puntje aan kan zuigen. Tyman en Rushton kunnen er dan ook niet aan tippen: hun eigen werk valt poëtisch en politiek erbij in het niet. Het lijkt alsof ze gewoonweg fans zijn en het verhaal en de tastbare onderdelen ervan willen verzamelen om de kunstwereld te laten zien hoe politiek en poëzie in een hardcore samengaan wel degelijk publiek kan vinden.

Wanneer politiek het platform wordt waarop de kunst zich presenteert, wat in een politiserende maatschappij en een noodzaak tot communicatie onafwendbaar lijkt, dan moet de kunstenaar zijn neukitsteken, niet zo mat ouwehoeren met intelligentsia en galeristen in marginale plekken als Artis Den Bosch, maar zoals Rust de straat op gaan, als einzelgänger en als activist maar bovenal als ongedefinieerd persoon. Deze expositie gaat over het verlangen van de kunst om een punt te maken en

haar feitelijke onmogelijkheid dit te doen, omdat ze te vaak gebonden blijkt aan fijnzinnigheid en esthetiek.

Bij de expositie verscheen een boekje waarin Tyman en Rushton materiaal verzamelden waarin naar Rust verwezen wordt: wellicht een plakboek van fans. Mooi spul.

Flying Down to Moscow, ISBN 978 1900687 25 6. Te bestellen via www.artisdenbosch.nl

¹ wellicht vergelijkbaar met de wijze waarop Bas Jan Ader in zijn sloep ter zee ging om nooit terug te keren.